

including the prevention of alcoholism are discussed. Educational programs are proposed to create a remedial measure for de-tabooing this issue and format the attitudes of children, adolescents and adults to drinking alcohol, with the expectation of a reduction in deaths from alcohol intoxication in the future.

Key words: alcohol intoxication, sudden deaths, first health care help, alcoholism prevention, tragic deaths.

Úvod

Etylalkohol je historicky známou a spoločensky dobre tolerovanou drogou. Štatistiky o spotrebe alkoholických nápojov sa už dlhodobo vedú viacerými nezávislými organizáciami. Podľa údajov WHO (1) z roku 2016 (2015 – 2017) činí priemerná spotreba vo svetovom meradle 6,4 l, v Európe 9,8 l, na Slovensku 11,5 l a v Českej republike 14,4 l čistého alkoholu na osobu za jeden rok. Z údajov vyplýva, že kým vo svete je alkohol zodpovedný za 3,8 % úmrtí a 4,6 % predčasných úmrtí, v Európe je to 6,5 % úmrtí a 11,6 % predčasných úmrtí čo v prepočte znamená, že každý siedmy muž a každá trinásť žena zomiera následkom alkoholu. Ide o celospoločenský problém, s negatívnym vplyvom na finančné, materiálne i sociálne aspekty jednotlivcov, včítane negatívneho vplyvu na rodinné väzby alkoholikov (2, 3). Vzhľadom na tieto skutočnosti sú štúdie venujúce sa postojom k alkoholu a užívaniu alkoholických nápojov dôležité (4, 5). Rizikovosť konzumácie alkoholu bola pritom rozdelená do štyroch kategórií, ktoré sú aj s limitmi spotreby zobrazené v tabuľke 1 (6). Podľa údajov z jednej monografie možno uviesť, že asi 5 % našej populácie tvoria úplní abstinenti, 60 % nízkoprotémoví konzumenti, 30 % problémoví, teda rizikovní pijani a asi 5 % je závislých od alkoholu (7). Štúdia z prostredia Českej republiky dokumentuje, že 2 % konzumentov alkoholu vyžaduje odbornú pomoc a rizikovým spôsobom pije alkohol viac než 1,3 milióna ekonomicky aktívnych ľudí (8). V novej práci je uvedené, že takmer šestina Českej populácie, teda okolo 1,6 milióna ľudí sú rizikovými konzumentmi, z čoho až 600 tisíc osôb konzumuje alkohol denne a z nich 100 tisíc v nadmerných dávkach (9). Z toho vyplýva, že spotreba alkoholických nápojov vykazuje u nás progresívny trend. Vo „Výročnej zpráve o stavu ve věcech drog v ČR“ z roku 2019 zodpovedala priemerná denná spotreba alkoholu 10,5 g u žien a 25,3 g u mužov (10). Najvyššia spotreba je pritom u ľudí v produktívnom veku. Z forenzného hľadiska je významné narastanie podielu trestných činov a úmrtí, ktoré sa stali pod vplyvom alkoholu. Pozornosť sa v tomto zmysle zvlášť sústreďuje na automobilové nehody a na iné formy fatálne sa končiacich úrazov opitých ľudí (11). Menej pozornosti je venovanej letálne sa končiacim prípadom intoxikácie etylalkoholom. Tu môže nastať smrť aj udusením po vdýchnutí žalúdočného obsahu, alebo kardiorespiračným zlyhaním. V jednej hodnotnej práci bolo

na podklade komplexnej analýzy 1 374 prípadov úmrtí intoxikáciou etylalkoholom vytvorených podľa príčiny smrti až desať skupín (12). Na jednej strane ide o tabuizovanú tematiku, ktorá by si zaslúžila viac pozornosti v kruhoch laickej verejnosti. Na druhej strane vychádzajú z vlastných nepublikovaných skúseností sú percentuálne počty náhlych úmrtí často asociované s konzumáciou etylalkoholu. Z toho vyplýva, že problematika účinkov alkoholu na zdravie je stále aktuálna aj pre širšiu odbornú verejnosť. Otvorenie diskusie na uvedenú tému by mohlo zmeniť pohľad mladšej generácie, včítane zmien pohľadov skupiny príležitostných pijanov na užívanie alkoholických nápojov. My v našom príspevku na podklade šiestich prípadov letálnej otravy etylalkoholom krátko diskutujeme príčiny takýchto úmrtí, nebezpečenstvá, ktoré vyplývajú z nárazového pitia a nakoniec preventívne otázky užívania alkoholických nápojov detí, mládeže, včítane prevencie alkoholizmu. Cieľom nášho článku bolo dokumentovať selektované prípady úmrtí po intoxikácii etylalkoholom, zamyslieť sa nad ich príčinami a možnosťami eliminácie takýchto prípadov.

Materiál a metodika

Z nášho archívu selektujeme šesť letálnych prípadov (2007 – 2014), ktoré sú charakteristické intoxikáciou etylalkoholom s následným udušením vlastnými zvratkami, alebo kardiorespiračným zlyhaním. Všetky prípady boli pitvané v priestoroch Prosektúry Mimoň (Česká republika), alebo v priestoroch patologického oddelenia Nemocnice s poliklinikou Česká Lípa (Česká republika). V priebehu pitiev bol realizovaný odber krvi za účelom vyšetrenia na dôkaz etylalkoholu a odber krvi a moču, vrátane vzoriek z vybraných vnútorných orgánov (pečeň, oblička a slezina) za účelom chemicko-toxikologického vyšetrenia prítomnosti toxikologicky významných látok zo skupiny drog a medikamentov (13, 14). Stanovenie etanolu bolo realizované metódou plynovej chromatografie, pričom kvalitatívne vyhodnotenie etanolu sa uskutočnilo porovnaním elučných časov štandardov a vzorky. Kvantitatívne stanovenie etanolu bolo vyhodnotené z kalibračnej krivky. Dôkaz toxikologicky významných látok zo skupiny drog a medikamentov bol realizovaný skríningovým chemicko-toxikologickým vyšetrením metódou tenko vrstvovej chromatografie.

Výsledky

Kazuistika 1

V neskorých nočných hodinách (01:30 hod.) navštívila Vegas herňu 62-ročná žena. Po príchode sa usadila za barový stôl, pila rôzne alkoholické nápoje a pritom normálne komunikovala s barmanom. Po istej dobe zaspala s hlavou uloženou na barovom pulte a potom spadla z barovej stoličky na zem, kde ostala ležať na chrbte. Barman sa ju snažil prebudiť a postaviť na nohy. Keďže však len bezvládne ležala a nere-

Tab. 1. Rizikovosť konzumácie etylalkoholu

Ukazovateľ	Spotreba alkoholu denne (g)	
	Ženy	Muži
Abstinenti	—	—
KNR	< 20	< 40
RKA	≥ 20 – 40	≥ 40 – 60
ŠUA	≥ 40	≥ 60

Legenda: KNR: konzumenti v nízkom riziku; RKA: riziková konzumácia alkoholu (užívanie, ktoré ohrozuje zdravie); ŠUA: škodlivé užívanie alkoholu (konzumácia, ktorá spôsobuje poškodenie zdravia a môže mať príznaky závislosti).